



KATONAI NEMZETBIZTONSÁGI SZOLGÁLAT

2015. 2. szám

SZAKMAI SZEMLE

ALAPÍTVÁ: 2003

BUDAPEST

**A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat
tudományos-szakmai folyóirata**

Felelős kiadó

Kovács József altábornagy, főigazgató

Szerkesztőbizottság

Elnök:	Dr. Béres János	vezérőrnagy
Tagok:	Árpád Zoltán	ezredes
	Dr. Fürjes János Norbert	alezredes
	Dr. Kenedli Tamás	alezredes
	Dr. Magyar Sándor	alezredes
	dr. Sabjanics István	főhadnagy
	Szabó Károly	ezredes
	Tóth Csaba Mihály	alezredes
	Simon László	alezredes
	Dr. Vida Csaba	alezredes
Felelős szerkesztők:	Dr. Kenedli Tamás	alezredes
	Simon László	alezredes
Olvasószerkesztő:	Tóth Csaba Mihály	alezredes
	Ledács Kiss Jenő	nyá. ezredes
Tördelő szerkesztő:	Szabó Beatrix	törzsszászlós

Elérhetőségeink

Postacím:	Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat Tudományos Tanácsa 1111 Budapest, Bartók Béla u. 24-26. 1502 Budapest, Pf. 117
Telefon:	Dr. Kenedli Tamás 30/738-7925 Simon László 30/999-5205
E-mail:	szakmaiszemle.kontakt@gmail.com
Weblap:	http://www.kfh.hu/hu/publikaciok.html

HU ISSN 1785-1181

TARTALOM

NEMZETBIZTONSÁG ELMÉLETE

DR. PARÁDI JÓZSEF

**A FELDERÍTÉS AZ OSZTRÁK-MAGYAR MONARCHIA
ÁLLAMHATALMI, KÖZIGAZGATÁSI RENDSZERÉBEN 5**

DR. BORVENDÉG ZSUZSANNA

**ÚJSÁGÍRÓK A KÁDÁR-RENDSZER
TITKOSSZOLGÁLATÁBAN..... 14**

DR. DUDÁS ÉVA

**A BÜNTETŐ PSZICHIÁTRIA ALKALMAZÁSA A
SZOVJETUNIÓBAN AZ 1960-80-AS ÉVEKBEN 32**

BIZTONSÁG- ÉS VÉDELEMPOLITIKA

TÖRÖK LÁSZLÓ

**MUSZLIM RADIKALIZÁCIÓ BELGIUMBAN ÉS A
TERRORFENYEGETETTSÉG ÁLTALÁNOS HELYZETE..... 43**

BENEDEK MÁRTA

**MAGYARORSZÁG, AUSZTRIA ÉS SZLOVÁKIA
BIZTONSÁG- ÉS KATONAPOLITIKAI NÉZETEI,
AVAGY A BIZTONSÁG ÉRTELMEZÉSE
KÖZÉP-KELET EURÓPÁBAN..... 57**

DR. BAGI JÓZSEF – KOÓS GÁBOR – DR. SZTERNÁK GYÖRGY

**AZ OROSZORSZÁGI FÖDERÁCIÓ KATONAI
DOKTRÍNÁJÁNAK BIZTONSÁGPOLITIKAI
ÉS KATONAI-TECHNIKAI HÁTTERE 82**

TECHNIKAI RENDSZEREK

NAGY ATTILA

**PILÓTA NÉLKÜLI LÉGI JÁRMŰVEK –
A TECNOLÓGIA BEMUTATÁSA,
AKTUALITÁSAI, JOGI HÁTTERE 112**

DR. MAGYAR SÁNDOR

AZ INFORMATIKAI BIZTONSÁGTUDATOSSÁG JELENTŐSÉGE AZ ADATVÉDELEM TERÜLETÉN	121
---	------------

SÁGI NORBERT – SZABÓ KÁROLY

EGY KIBER-KOCKÁZAT MARGÓJÁRA – A SIGNALING SYSTEM 7(SS7) ALAPÚ GSM HÁLÓZAT ELLENI TÁMADÁSOK NEMZETBIZTONSÁGI ASPEKTUSAI	129
--	------------

ALKALMAZOTT NEMZETBIZTONSÁGI-ELHÁRÍTÓ ISMERETEK

SIMON LÁSZLÓ

A FOKOZÓDÓ TERRORIZMUS EURÓPÁBAN ÉS ANNAK HATÁSA A KATONAI TÖMEGRENDEZVÉNYEK BIZTOSÍTÁSÁRA	145
---	------------

FÓRUM

DR. SABJANICS ISTVÁN

SZEREPVÁLTOZÁSOK A JOGÁLLAMISÁG HORIZONTJÁN A BÍRÓ SZEREPÉNEK FELÉRTÉKELŐDÉSE	163
--	------------

CRISÁN ANDREA

PUSH ÉS PULL FAKTOROK A KOSZOVÓBÓL KIINDULÓ MIGRÁCIÓ HÁTTERÉBEN	175
--	------------

AZ OLVASÓHOZ

BALOGH BERNADETT

II. KÖZSZOLGÁLAT ÉS PSZICHOLÓGIA KONFERENCIA BESZÁMOLÓ	183
---	------------

E SZÁMUNK TARTALMA	186
---------------------------------	------------

CONTENTS	187
-----------------------	------------

SZERZŐINK	200
------------------------	------------

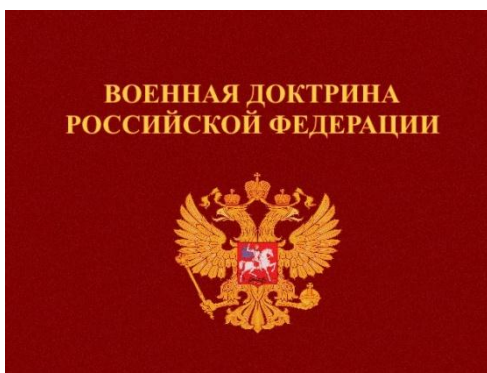
E SZÁMUNK LEKTORAI	201
---------------------------------	------------

A PUBLIKÁLÁS FELTÉTELEI	202
--------------------------------------	------------

**AZ OROSZORSZÁGI FÖDERÁCIÓ KATONAI DOKTRÍNÁJÁNAK
BIZTONSÁGPOLITIKAI ÉS KATONAI-TECHNIKAI HÁTTERE**

Bevezetés

Az Oroszországi Föderációnak a nyugat-európai országokhoz és a keleti civilizációkhoz (iszlám, hindu, kínai) fűződő évszázados kapcsolatát két módon jellemezhetjük, amelyet minden körülmények között külön-külön célszerű vizsgálni és értékelni – javasolja több orosz szakember.¹ *Először*, Oroszországi Föderáció sem Kelet, sem Nyugat; sem Európa, sem Ázsia, hanem Eurázsia. Más szóval, ez az ország Kelet is és Nyugat is. *Másodszor*, ezt a körülményt figyelembe véve, napjainkban az Oroszországi Föderáció mindenképpen igyekszik megőrizni önállóságát a Nyugattal és a Kelettel szemben. Ez nem jelent elszigetelődést, csak ez az orosz geopolitikai és geostratégiai gondolkodásmód sajátossága. Ez a gondolkodásmód tükröződik vissza a mértékadó orosz szakirodalomban, és ezzel foglalkoznak az országot elemző nyugati szakírók is tanulmányaikban. Ennek a gondolkodásmódnak mély történelmi, etnikai és vallási gyökerei vannak, amelyek elemzésére a terjedelmi korlátok miatt nem térünk ki.



1. ábra

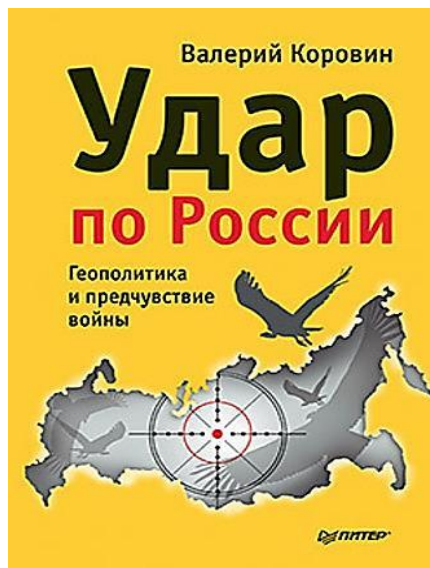
Forrás: http://www.ruskline.ru/.../novaya_voennaya_doktrina_rossijskoj_fe/
(Letöltés ideje: 2015.01.13)

Az Oroszországi Föderáció érdekei mögött felismerhető az óriási hagyományokkal rendelkező orosz nép, amelynek sajátos civilizációja alakult ki a történelem folyamán Nagy Péter cártól a szovjet birodalomig és azt követően napjainkig. Az orosz nép civilizációs állandó, amely nem egy, hanem sok állam megteremtésének tengelyéül szolgált a történelem folyamán. Annak ellenére, hogy Oroszországi Föderáció egyre vonzóbb a nyugati üzletemberek körében, e hatalmas ország földrajzat, történelmét, de legfőképpen az orosz embereket igazán nem

¹ Oroszország és Európa. Orosz geopolitikai szöveggyűjtemény.
Zrínyi Kiadó Budapest, 2004. 337–353. oldal.

ismerik, nem ismerjük. Csak nagyon kevés külföldinek adatott meg, hogy az orosz kultúra mérhetetlen gazdagságát, különleges karakterét ismerje. „Sok esetben ennek az ismeretnek a hiánya okozza a meg nem értést az orosz vezetők politikai, gazdasági és esetenként katonai jellegű döntéseinek vizsgálatakor” – állítja Alexander Dugin, orosz biztonságpolitikai szakértő.² A szerző véleménye szerint az orosz nép kétségtávolan a messianisztikus (egy népnek abban való hite, hogy a világot ő fogja jobb útra vezérelni; istenhordozó nép) népek közé tartozik.

Alexander Dugin véleménye szerint az első számú feladat, hogy Oroszország önmagát erősítse. A második számú feladat a birodalom kiépítése tengertől tengerig – az orosz nép segítségével –, egy olyan birodalomé, amely hatalmas versenytársa lehet az Egyesült Államoknak.



2-3. ábra: Az orosz katonai doktrína biztonságpolitikai háttére
(Szerkesztette: Szternák György)

Az Oroszországi Föderáció a közeljövőben, teljes mértékben vissza akarja állítani nagyhatalmi státuszát. Ebben a folyamatban jelentős az új orosz politikai, gazdasági és katonai vezetők szerepe, akik alapjaiban változtatták meg az orosz állami politika irányvonalát. Ma egy más országot láthatunk, mint 10-15 évvel korábban – egy nemzeti önbizalmát visszanyert országot, aki pontosan tudja helyét a világban. Különlegesen fontos geopolitikai, geostratégiai helyzetének tudatában az orosz politikai vezetés válaszolni képes arra a kérdésre, hogy *hová akar eljutni az Oroszországi Föderáció?*

² U.o. 342-344. oldalak.

Ez év február 17-én a Nemzeti Közszerolgalati Egyetemen, a Nemzetközi és Európa Tanulmányok Kar szervezésében tartott szakmai fórumon az új orosz katonai doktrínáról hallhattunk előadásokat. Az előadók a doktrína politikai, gazdasági és katona-technikai hátterét elemezték. Ugyanakkor az előadók kifejtették véleményüket a NATO és Oroszország kapcsolatának helyzetéről, az orosz haderőreform legfontosabb kérdéseiről, valamint az Ukrajnában zajló polgárháborúról is.³ A szakmai fórumon elhangzott legfontosabb megállapításokat felhasználtuk a tanulmány elkészítése során.

Az Oroszországi Föderáció új katonai doktrínájának biztonságpolitikai háttere

A 2010-es katonai doktrína átdolgozásának szükségességét a NATO növekvő erejével és az országot veszélyeztető destabilizációs törekvésekkel magyarázzák a katonai szakértők az Oroszországi Föderációban. Véleményünk szerint elsősorban Ukrajna és az ukrán helyzetet kísérő biztonságpolitikai körülmények megváltozása áll a doktrínakészítés hátterében. Más szóval, az új orosz katonai doktrína a megváltozott biztonságpolitikai és katonapolitikai helyzetre való válaszként is értelmezhető.

Az új katonai doktrínában megjelent a „nem-nukleáris elrettentés” fogalma. Ez az első alkalom, hogy orosz geostratégiai dokumentumban a precíziós, nagy pontosságú fegyverek, mint a stratégiai elrettentés eszközei megjelentek. Ugyanakkor nem kerültek megemlítésre e fegyverek alkalmazásának körülményei és feltételei.

Véleményünk szerint a „nem-nukleáris elrettentés” kifejezés a Légi-kozmosz Csapatok, a Légierő és az általános rendeltetésű erők magas készenlétét, képességeik fokozását is jelenti.

A doktrína kidolgozása során a katonai szakemberek figyelembe vették, hogy a NATO a közelmúltban közvetlenül az Oroszországi Föderáció nyugati határaihoz telepített katonai erőket és eszközöket, valamint fokozta ezeknek a készenlétét. Továbbá, a tagországok az együttes tevékenység képességének fokozása érdekében évente több alkalommal tartanak közös hadgyakorlatot, parancsnoki és törzsvezetési foglalkozásokat, felkészülnek a hibrid műveletek elleni tevékenységre.

A doktrínában közvetlen veszélyként jelenik meg az európai rakétavédelmi rendszer építésének folytatása, valamint az amerikai „Gyors Globális Csapás” elméletének gyakorlati megvalósítása. A veszély közvetlen hátteréről és annak magyarázatáról olvashatunk a NATO Review magazin elemző-értékelő kommentárjában.⁴

³ „Fenyegeti-e a NATO Oroszországot?” című szakmai fórum, Nemzeti Közszerolgalati Egyetem, <http://www.uni-nke.hu/hirek/2015/02/17/fenyegeti-e-a-nato-oroszorszagot> (Letöltés ideje: 2015. 02. 18.)

⁴ How Putin uses missile defence in Europe to distract Russian voters, <http://www.nato.int/docu/review/2015/Also-in-2015/Ballistic-Missile-Defence-Putin/EN/index.htm> (Letöltés ideje: 2015. 02. 10.)

Putyin orosz elnök és Geraszimov vezérkari főnök korábban tett kijelentései megjelentek az új doktrína egyes fejezeteiben:

a) Az Oroszországi Föderáció – amennyiben elutasítják javaslatát a közös rakétavédelemre – akkor megfelelő válaszlépéseket tesz biztonsága érdekében;

b) A fegyveres erők fejlesztésénél figyelembe veszik a Kalinyingrádi terület, a Krím-félsziget valamint az Északi-sark geopolitikai és geostratégiai jelentőségét az ország biztonsága tükrében;

c) Az orosz fegyveres erőknek készen kell lenniük a „színes forradalmak”, az egyes államok (államcsoportok), terrorcsoportok fenyegetésének hatékony elhárítására, nem-nukleáris elrettentéssel.

Véleményünk szerint a katonai doktrína biztonságpolitikai hátterének nemzetközi szakmai szintű megbeszélését szolgálhatta a 2014 májusában megtartott Biztonságpolitikai Konferencia Moszkvában, ahol a nyitóelőadásokon a következők hangzottak el:

Vlagyimir Putyin elnök kijelentette: *„a világnak a stabilitás és a biztonság érdekében fel kell hagynia a geopolitikai játékok régies logikájával, amely semmilyen eredményre nem vezet, továbbá a más országok belügyeibe való beavatkozással, amely színes forradalmakat provokál.”*

Valerij Geraszimov orosz vezérkari főnök arra figyelmeztetett megnyitó előadásában, hogy: *„Oroszország reagálni fog arra, hogy a NATO megerősítette jelenlétét az orosz határok mentén az ukrán válság hatására.”* A hadseregtábornok azt is bejelentette, *„a vezérkar rendelkezésére álló adatok bizonyítják: magán katonai csoportosulások vesznek részt az ukrainai eseményekben az ukrán fegyveres erők irányítása alatt.”* Hozzátette: *„ezek az események olyan lendületet vettek, hogy nem lehet megjósolni kimenetelüket.”*



4. ábra: Az Eurázsiai Unió 2015-ben
<http://www.azatlasz.hu/2014/09/>, (Letöltés ideje: 2015. 02. 18.)

Szergej Lavrov orosz külügyminiszter azt hangoztatta a NATO és az Európai Unió képviselőinek tudatos távolmaradása mellett zajló moszkvai Nemzetközi Biztonságpolitikai Konferencián, hogy *„a Nyugatnak le kell vonnia a megfelelő tanulságokat az ukrán válságból az Oroszországgal való kapcsolataira vonatkozóan.”* A külügyminiszter szerint *„a válság annak a nyugati kísérletezésnek a logikus eredménye, amely azon alapul, hogy kihasználja a Szovjetunió huszonöt évvel ezelőtti szétesését. Ahelyett, hogy megragadták volna a történelmi esélyt egy osztatlan Európa megteremtésére, nyugati partnereink a szokásos logikát követték, amely szerint a Keletnek ellenőrzésük alatt álló geopolitikai térségnek kell lennie”* – mondta Lavrov. A külügyminiszter úgy vélte, hogy *„ehelyett minél hamarabb hozzá kellene kezdeni az euro-atlanti térség egyenlő és oszthatatlan biztonságáról szóló elvek megvalósításához.”* Az orosz diplomácia vezetője a Lisszabontól Vlagyivosztokig terjedő egységes gazdasági és humanitárius térség, a Vlagyimir Putyin orosz államfő által szorgalmazott Eurázsiai Unió megteremtését is sürgette a moszkvai biztonságpolitikai konferencián.⁵

Az új katonai doktrína a 2010 évihez képest, az Egyesült Államokat és a NATO-t már nem nevezi meg partnernek, de hangsúlyozza: az Oroszországi Föderáció biztonsága érdekében, keresni kell velük és más nemzetközi szervezetekkel a kölcsönös előnyökön alapuló kapcsolatot.

A doktrína szövege annyiban nem változott a 2010-es dokumentumhoz képest, hogy a védelmi jellegét megtartotta. Vlagyimir Putyin orosz elnök kijelentette az aláírás után: *„Oroszország új katonai doktrínája tisztán védelmi jellegű maradt, annak ellenére, hogy a NATO fokozott katonai tevékenységet folytatat Ukrajna és Oroszország határainál.”*⁶

Az Oroszországi Föderáció viszont fenntartja magának azt a jogot, hogy nukleáris fegyvert vessen be abban az esetben, ha tömegpusztító fegyverrel támadnának rá, vagy szövetségeseire – olvasható a dokumentumban. Ha az országot hagyományos fegyverekkel támadnák meg, csak akkor ad nukleáris választ, amennyiben az állam létét látja veszélyben. Nem szerepel az új doktrínában ugyanakkor a megelőző nukleáris csapás alkalmazása, pedig több szakértő éppen ezt sugallta az elmúlt év végén.

A bevezetőben említett szakmai fórumon Nagy László az előadásában a következőket mondta: *„a Nyugattal kiéleződött feszültség miatt Oroszország átírta katonai doktrínáját, az új változat az ukrainai konfliktust és a NATO keleti bővítését a saját biztonságát fenyegető veszélyként határozza meg. A tavaly év végén közzétett új szöveg a doktrína alapvető védelmi jellegét azonban nem változtatja meg. Az orosz nemzetbiztonsági tanács közleménye szerint a doktrína átdolgozása válasz volt a jelenlegi észak-afrikai, szíriai, iraki és afganisztáni helyzetre. A közlemény felrója a világ „vezető államainak”, hogy különféle módszerekkel fenyegetik a független államokat saját érdekeik érvényesítése céljából. A nemzetbiztonsági tanács*

⁵ В Москве открылась Международная конференция по безопасности, http://www.ria.ru/defense_safety/20140523/1008948284.html (Letöltés ideje: 2015. 02. 19.)

⁶ Putin says Russia's military doctrine 'remains purely defensive', <http://www.uk.reuters.com/article/2014/12/19/uk-russia-crisis-putin-military-idUKKBN0JX1I920141219> (Letöltés ideje: 2015. 01. 29.)

közleménye konkrét veszélyként említi, hogy a NATO támadóegységeket helyezett át az orosz határ közelébe, valamint ide sorolja a tervezett amerikai rakétaelhárító rendszert is.”⁷

Különös hangsúlyt kapott a dokumentumban a Kalinyingrádi terület, a Krím félsziget, de legfőképpen az Északi-sark. Ez utóbbit vizsgáljuk részletesebben.

Az Egyesült Államok Geológiai Kutatóintézete (US Geological Survey) által 2008 júliusában elkészített felmérés szerint az eddig fel nem derített, kitermelhető olaj a sarkkörön belül több mint a kétszerese a térségben eddig feltárt mennyiségnek: az elemzés szerint legalább 90 milliárd hordó olaj, 1670 billió köbméter földgáz és 40 milliárd hordó folyékony földgáz található az északi sarkkörön belül. Az amerikai értékelés szerint az olajkincs zöme az alaskai táblán, míg a földgázkincs több mint fele az orosz partoknál található.⁸

Más megközelítésben, a világ még fel nem tárt gázkészletének a 30 százaléka, olajkészletének pedig mintegy 13-15 százaléka található itt. Azt más szakértők is elismerik, hogy a sarki gázkészletek nagy része orosz területre esik. A Gazprom orosz gázbirodalom becslései szerint egyedül a Jamal-félszigeten és a hozzá tartozó sarki tájon legalább 16 trillió köbméter gáz rejlik, de a 22 trilliót is elfogadható becslésnek tartják.

A kitermelés ma már nem ütközik technikai és technológiai akadályba. Az amerikaiak arra számítanak, hogy a század közepére a világ gázfelhasználásának a felét, de legalább 40 százalékát az Északi-sarkon folyó kitermelés fogja biztosítani. Ebből a kitermelésből és felhasználásból az Oroszországi Föderáció sem akar kimaradni. Nagyszabású orosz tervek léteznek a térség gazdasági fejlesztésére.

Ennek az állításnak egyik bizonyítéka a 2012 őszén, a Jamal félszigeten végrehajtott gigantikus méretű gázberuházás, amelynek végső kifutása akár az is lehet, hogy egész Európát elláthatják a félszigetről gázzal. Hosszú azoknak a településeknek a listája is, amelyeken keresztül haladnak majd az új olajvezetékek. Stratégiai jelentőségű hidak és sztrádák épülnek meg néhány év alatt, s a nagy beruházások egyik legfontosabbja lesz az északi vasútvonal.

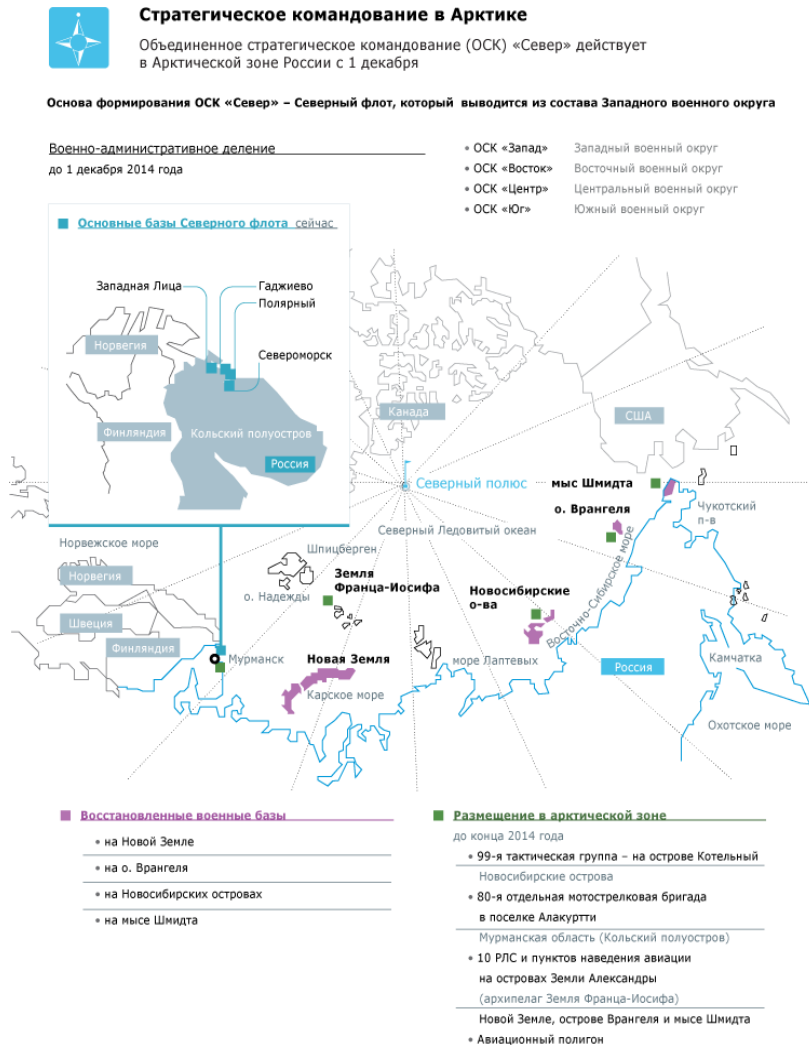
Nemcsak a természeti kincsek teszik vonzóvá ezt a térséget. Az Északi-sark válhat az Európát Ázsiával összekötő új közlekedési útvonallá a sokkal költségesebb déli helyett, amely az Indiai-óceánon és a Szuezi csatornán vezet keresztül. Az orosz partokhoz közeli Jeges-tenger igénybevétele 20 százalékkal csökkentené a teherszállító hajók költségeit.

Nem beszélve arról, hogy az Északi-sarkkör térségében sem kalózzokkal, sem a déli útvonalra jellemző egyéb veszélyekkel nem kellene számolni. Ehhez azonban

⁷ „Fenyegeti-e a NATO Oroszországot?” című szakmai fórum, Nemzeti Közszerológati Egyetem, <http://uni-nke.hu/hirek/2015/02/17/fenyegeti-e-a-nato-oroszorszagot> (Letöltés ideje: 2015. 02. 18.)

⁸ Arctic Petroleum Geology, <http://energy.usgs.gov/GeneralInfo/EnergyNewsroomAll/TabId/770/ArtMID/3941/ArticleID/765/Arctic-Petroleum-Geology.aspx> (Letöltés ideje: 2015.01. 28.)

többek között új kikötőket kell építenie az Oroszországi Föderációnak. A több mint 8 ezer kilométer hosszú orosz partszakaszon mindössze két teljes értékű sarki tengeri kikötő van, az egyik nyugaton: a Murmanszk-i, a másik a Távolszéli Anadír.



5. ábra: Északi-sarki Hadászati Parancsnokság
(Szerkesztette: Koós Gábor)

В Арктике начинает действовать объединенное стратегическое командование "Север."
<http://www.itar-tass.com/spb-news/1612884>, (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)
<http://www.tass.ru/infographics/8178>, (Letöltés ideje: 2015. 02. 16.)

A Jamal-félszigeten már épülő kikötő után ezért a Nyenyec autonóm körzetben egy másik kikötő építéséhez is hozzálátnak. Az amerikai szakemberek megállapították, hogy a legnagyobb hajózási akadálytól, a jégtől 2025-ben már nem

kell annyira tartani: az év nagy részében már nem lesz szükség jégtörő hajók igénybevételére. Ennek oka, a globális felmelegedésnek „köszönhető.”. A Lloyd's nagy-britanniai biztosító arra számít, hogy az északi teherforgalom 2021-ben a 2013 évi másfélmillió tonnáról 15 millió tonnára növekszik.

Ennek azonban veszélyei is vannak az Oroszországi Föderáció számára. A jég olvadása az amerikai hadihajók előtt is megnyitja az utat. Ami az Expert Online elemzője szerint azt jelenti, hogy a hajókról kilőtt amerikai ballisztikus rakéták 16 perc alatt elérhetik az ország fővárosát, Moszkvát és az ország európai részét. Ha másért nem, hát ezért is tekintik orosz szakemberek kulcsfontosságúnak azt, hogy katonailag is felkészüljenek az új helyzetre.⁹ Állításunkat igazolja a következő elemzés is: *„Az új birodalomnak eleve birodalomként kell épülnie, és tervének alapjává már most a teljes értékű és fejlett, szigorúan birodalmi elveket kell tenni. Nem szabad kedvező jövőbeni körülményekben reménykedve távoli perspektívaként kezelni ezt a folyamatot. A nagy Orosz Birodalom megeremítéséhez sohasem lesznek kedvezőek a feltételek, ha a nép és a nép nevében fellépni igyekvő politikai erők nem rögzítik már most tudatosan és világosan állami és geopolitikai orientációjukat. Ezért kell már ma határozottan kimondani: nem Orosz Állam, hanem Orosz Birodalom. Nem társadalmi-politikai evolúció, hanem geopolitikai forradalom.*

*Geopolitikai logikát követve ennek a Birodalomnak stratégiailag és területileg felül kell múlnia az előző változatot (a Szovjetuniót). Következésképpen az új birodalomnak eurázsiai, nagy kontinentális, perspektíváját tekintve pedig világbirodalomnak kell lennie. Az oroszok csatája a világuralomért nem ért véget.”*¹⁰ Úgy gondoljuk ezt a geopolitikai, geostratégiai célkitűzést az európaiaknak ismerniük kell amennyiben meg akarják érteni az orosz gondolkodást.

Felelős orosz biztonságpolitikai szaktekintélyek is megfogalmazták azt a véleményüket, hogy a diplomáciai viták mellett az ország katonai erejével is alá kell támasztani az ország igényeit az Északi-sark ellenőrzésére. Különös tekintettel arra, hogy több mint egymillió négyzetkilométerrel szeretné az Oroszországi Föderáció bővíteni sarkvidéki területeit. Ehhez, természetesen, diplomáciai úton nem sikerült megszereznie a többi érdekelt ország hozzájárulását.¹¹

Az Északi-sark geostratégiai jelentőségét az Egyesült Államok biztonsága szempontjából John Kerry, az amerikai diplomácia vezetője is aláhúzta, és nyomtatékosan közölte, hogy az Északi-sarkon hazájára váró hatalmas kihívások rendkívüli jelentőségűek. Ez a magyarázata annak, hogy kidolgozták a 2014-2030

⁹ Стратегическое командование в Арктике начнет работу 1 декабря, <http://www.rbc.ru/rbcfreenews/54735437cbb20f77b3465047> (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)

¹⁰ Oroszország és Európa. Orosz geopolitikai szöveggyűjtemény. Zrínyi Kiadó Budapest, 2004. 345-347. oldal.

¹¹ Александр Дугин: Основы геополитики Геополитический характер русской Арктики, http://www.society.polbu.ru/dugin_geopolitics/ch101_i.html (Letöltés ideje: 2015. 01 29.)

közötti északi-sarki stratégiát, amely az amerikai tengeralattjárók számának jelentős növelését és egy jégtörő flotta létrehozását is kilátásba helyezi.



6. ábra: Az Északi-sarkkör országai és a vitatott területek
Forrás: <http://www.ajrc> | S&B Hír, (Letöltés ideje: 2015.01.15.)

Az Északi-sark geopolitikai és geostratégiai jelentőségével kapcsolatban figyelemre méltó tanulmányt írt Deák Anita és Kálló László, amelyből csupán két részletet idézünk. Először: „Az Oroszországi Föderáció 2009-ben életbe lépett nemzeti biztonsági stratégiája több fejezetében is foglalkozik az Északi-sark geopolitikai jelentőségével. A világ és Oroszország jelenlegi helyzetét, valamint a fejlődési tendenciákat taglaló részében a stratégia megállapítja, hogy a nemzetközi politika figyelme hosszú távon az energiaforrások birtoklására fog irányulni. A világpolitika meghatározó szereplőinek „versenyfutása” az energiahordozók megszerzéséért főként a Közel-Kelet, a Kaszpi-tenger és Közép-Ázsia térségében, valamint a Barents-tenger és más, északi-sarkkörü területeken várható. A nemzeti biztonság szavatolásáról szóló fejezet állami és társadalmi biztonságra vonatkozó részében a dokumentum megállapítja, hogy az orosz nemzeti biztonság szavatolásának egyik alapvető feltétele az államhatárok megbízható védelme. Az ország határainak védelme érdekében az orosz határokon fejlett technológiájú határellenőrző rendszereket kell alkalmazni, és növelik a határőrizet hatásfokát több határszakaszon, többek között az északi-sarkkör Oroszországhoz tartozó térségeiben. A fejezet gazdasági növekedésre vonatkozó részében a dokumentum azt az álláspontot tükrözi, hogy a nemzeti biztonság szavatolása érdekében középtávon növelni kell a gazdasági ágazatok versenyképességét és az orosz árucikkek értékesítési piacát. A gazdaságfejlesztési program egyik legfontosabb földrajzi területe az északi-sarkkör térsége, ahol szállítási, energiaipari, információs és katonai infrastruktúrát kell létrehozni.”¹²

¹² KALLÓ László – DEÁK Anita: Az Északi-sark – a „versenyfutás” kezdete. 50.-51. oldal, 90

Másodszor: „a teljes út körülbelül 41 hajózási napot vesz igénybe, ezáltal az Északi-tengeri útvonal használatával a korábbi, 60–65 hajózási napot igénybe vevő, a Földközi-tengeren és a Szezei-csatornán áthaladó utazási idő jelentősen csökkenthető. Az Északi-tengeri útvonalon történő teherszállításnak így óriási geopolitikai és kereskedelmi lehetősége van. Más szóval, a világ egyik legfontosabb, Európát a Távol-Kelettel összekötő tengeri kereskedelmi útvonal rövidíthető le. Jelenleg az északi sarkkör katonai fontosságát elsősorban az adja, hogy ez a térség választja el egymástól az Oroszországi Föderációt és az Amerikai Egyesült Államokat, azaz a világ két legjelentősebb nukleáris hatalmát. Ma is az északi sarkkörön túl járőröző orosz és amerikai atomhajtóműves tengeralattjárók interkontinentális rakétáinak hatótávolságán belül találhatók a legfontosabb amerikai, illetve orosz politikai, gazdasági és katonai célpontok.”¹³

A szerzők azon megállapításával csak egyetérthetünk, miszerint fontos felismerés, hogy az energiabiztonságot a kül- és biztonságpolitika alapvető elemévé kell tenni, hiszen az ellátási útvonalak biztosítása, az olajvezetékek, tankerhajók, kikötők vagy éppen kőolaj-finomítók elleni terrortámadások megelőzése éppúgy biztonsági kérdés, mint a forrás országok politikai stabilitásának biztosítása vagy az energiabiztonságot veszélyeztető globális és regionális konfliktusok kezelése.

Az orosz kormány a közelmúltban kiterjedt közvélemény-kutatásokat végzett az orosz lakosság megkérdezésére annak kapcsán, hogy az emberek milyen választ tartanak elfogadhatónak a NATO jelentette fenyegetés kezelésére. Többek között olyan lehetőségek kerültek szóba, mint hogy az Oroszországi Föderáció az Egyesült Államokhoz hasonlóan működtessen katonai létesítményeket a világ számos pontján, hogy az amerikai katonai terjeszkedést globálisan ellensúlyozza.

Az is lehetőség volt, hogy az ország célzott szankciókat hozzon az Európai Unió azon tagállamai ellen, melyek az orosz határ mentén befogadják az amerikai csapatokat (olyan szankciókat, melyek a gazdaságot a gyakorlatban is megingatják, nem szimbolikus jellegűeket). Az orosz lakosság többsége azonban - bár elengedhetetlennek tartotta a NATO általi fenyegetettség kezelését - nem támogatta az offenzív jellegű ellenlépéseket. Oroszországi Föderáció így saját határainak védelmére koncentrált, amit elrettentő erővel lehet leginkább megvalósítani. A katonai költségvetést ennek megfelelően növelik a 2015-ös évben.

A fegyveres erők fejlesztésében meghatározó orosz gazdaság növekedési üteme azonban 2012 első negyedétől lassulni kezdett. Ez a lassulás 2013-ban már olyan mértékű volt, hogy az orosz GDP növekedés csak 0-0,5 százalékot ért el. Szakértői vélemény szerint, figyelemre méltó, hogy az orosz gazdaság még az előtt lassult le, mielőtt életbe léptek volna a nyugati államok által kezdeményezett

<http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2011-1-2.pdf> (Letöltés ideje: 2015. 01. 28.)

Генштаб: Запад использует новые формы борьбы против России.

http://www.ria.ru/defense_safety/20150130/1045022089.html (Letöltés ideje: 2015. 01. 30.)

¹³ KÁLLÓ László – DEÁK Anita: Az Északi-sark – a „versenyfutás” kezdete. 44.-45. oldal, <http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2011-1-2.pdf>, (Letöltés ideje: 2015. 01. 28.)

gazdasági szankciók.¹⁴ Az orosz gazdaság lassulása ráadásul az olajár csökkenés előtt kezdődött el, ami belpolitikai és gazdasági problémákra utal.

Sz. Bíró Zoltán véleménye szerint, amíg az Oroszországi Föderáció nem tudja felszámolni három stratégiai vonatkozású kiszolgáltatottságát – *a globális energiapiac, a fejlett technológiák piaca, külső hitelpiacok* –, addig nagyon sebezhető marad. Ezt a problémát a nyugati országok szakértői is ismerik. Éppen e három területre vonatkoznak a 2014 szeptemberében bevezetett gazdasági szankciók, ezért az orosz gazdaság teljesítményének és a rubel értékének további csökkenése várható. Ez pedig azt jelenti, hogy a külföldi befektetők nem mennek az országba.

Ugyanakkor – a szerző véleménye szerint – az ország gazdasági nehézségei belátható időn belül nem vezetnek el belpolitikai fordulathoz. Az ukrainai események soha nem látott népszerűséget hoztak Putyin elnöknek. Az orosz belpolitikai rendszer stabil, a médiumokon keresztül még jó ideig elhitetik az orosz társadalommal, hogy a gazdasági nehézségek oka a Nyugat és az ország ellenségei. Az orosz katonai doktrína gazdasági háttérének elemzése során nem hagyható figyelmen kívül, hogy 2015 első negyedévében létrejött az Oroszországi Föderációt, Kazahsztánt és Fehéroroszországot magában foglaló, 170 millió lakossággal és 2.4 billió dollár gazdasági teljesítménnyel rendelkező Eurázsiai Gazdasági Unió.

Iam Bremmer, az Eurasia Group elnökének véleménye szerint az Egyesült Államok és európai szövetségesei, beleértve az Európai Uniót is – a gazdasági szankción kívül – keveset tudnak tenni az Oroszországi Föderációval szemben. Az európai országok gazdaságának növekedéséhez szükség van az exportra, és a biztos orosz energiára. Más szóval, az amerikai gazdasági nyomást az Oroszországi Föderációval szemben egyre kevesebb európai ország támogatja, és fogja támogatni a jövőben. A szerző előrevetíti azt is, hogy növekedni fognak az orosz-kínai és a német-kínai gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok a következő években.¹⁵

John Peet véleménye szerint, aki The Economist európai rovatának szerkesztője, az Európai Unió törekedni fog a jövőben arra, hogy csökkentse függőségét az orosz kőolajtól és földgáztól. Továbbá az európai NATO tagországok a védelmi kiadások több éve tartó csökkentését megváltoztatják, várhatóan növelni fogják azt. Teszik ezt elsősorban azért, mert Putyin orosz elnök a „kellemes üzleti partnerből kellemetlen szomszéd vezetőjévé” vált. A szerző szerint, egy ideje világos a nyugati országok előtt, hogy Putyin elnök és munkatársai közvetlen fenyegetést látnak a NATO-ban. Ellenükre van a Szövetség minden tevékenysége, és ugyanez vonatkozik az Európai Unió Ukrajna irányába tett lépéseire is. Az Oroszországi Föderáció elszántan ellenez minden olyan kísérletet, ami Ukrajna Európai Unió tagságával függhet össze. Várhatóan az Oroszországi Föderáció a szankciók ellenére sem fog a Krím félszigetről lemondani, és továbbra is támogatja a kelet ukrainai oroszbarát felkelőket –fogalmazott a szerkesztő.¹⁶

¹⁴ Sz. Bíró Zoltán: Kis orosz válságtan
Népszabadság 2015. január 10. Hétvége 4. oldal.

¹⁵ The Economist – Népszabadság: A világ 2015-ben.
Népszabadság Kiadó Zrt. 56. oldal.

¹⁶ U.o. 17. oldal.

Az Oroszországi Föderáció új katonai doktrínájának katona-technikai háttere

Az új doktrína jobb megértése érdekében tekintsük át az Oroszországi Föderáció Fegyveres Erőinek eddig végrehajtott reformjait.

Az Oroszországi Föderáció Fegyveres Erőinek átalakítása valójában már a megalakulásuk pillanatával, 1992-ben megkezdődött, amikor a politikai és katonai vezetés felismerte, hogy a volt Szovjetuniótól megörökölt, túlméretezett haderő fenntartása meghaladja az ország teherbíró képességét. Az Oroszországi Föderáció Fegyveres Erői megalakulásuk óta lényegében három haderőreform kísérleten keresztül jutottak el a mai állapothoz. Mindhárom kísérlet alapvetően több szakaszban kívánta a haderő korszerűsítését megoldani és valamennyinek közös jellemzője volt, hogy jelentős létszámcsoökkentést, alapos strukturális átalakítást célzott meg – minimális költségvetési támogatottsággal. Az igazi szerkezetátalakítás azonban csak Szergyukov védelmi miniszter kinevezésével indult el, aki 2008 októberében hirdette meg az első igazi *haderőreformot* „Az Oroszországi Föderáció Fegyveres Erőinek új arcúlatá” névvel, amelynek főbb elemei az alábbiak voltak: a központi vezető és parancsnoki szervek átszervezése és létszámuk csökkentése; a Szárazföldi Csapatok átszervezése katonai körzet – hadműveleti-hadászati parancsnokság – dandár lépcsőkre; a katonai körzet területén lévő valamennyi katonai szervezet (légierő, haditengerészet és légideszant csapatok is) alárendelése a körzet parancsnokságának.

A reform fő célkitűzései között szerepelt többek között: az összhaderőnemi parancsnokság létrehozása; a légideszant csapatok átszervezése, a katonai alakulatok számának csökkentése; a keretalakulatok felszámolása, valamennyi alakulat állandó harcászati feladataira történő átalakítása; az állománykategóriák arányainak megváltoztatása; a tisztek létszámának csökkentése, az altiszti állomány létrehozása; a katonai felsőoktatás átszervezése, központosítása; a tartalékos rendszer és kiképzés átalakítása.¹⁷

A kilencvenes évek végéig tartó haderő átszervezések és a későbbi létszámcsoökkentések eredményeként alakult ki a jelenlegi egymillióss összlétszám és az alábbi haderő struktúra:

Haderőnemek: Szárazföldi Csapatok; Légierő; Haditengerészeti Flotta.

Önálló fegyvernemek: Hadászati Rakétacsapatok; Légi-Kozmikus Védelmi Csapatok; Légi-deszant Csapatok.

A „Szergyukovi” haderőreform megvalósításával optimalizálták a Szárazföldi Csapatok vezetését, felszámolták a seregtesteket és magasabb egységeket. Kialakították a *katonai körzet – hadműveleti-hadászati parancsnokság – dandár* szintű vezetési szinteket. A reform során felszámoltak 23 hadosztályt, amelyek állományát 12 gépesített lövészdandárba szervezték át. Jelenleg a Szárazföldi Csapatok állománya 85 dandárból áll a következő felbontásban: 4 harckocsi dandár; 35 gépesített lövészdandár; 1 harci támogató dandár; 9 rakétadandár; 9 tüzérdandár;

¹⁷ Anatolij Szergyukov védelmi miniszter haderőreform programja, http://www.nvo.ng.ru/forces/2008-12-12/1_reform.html (Letöltés ideje: 2008.12.12.)

4 rakéta-tüzér dandár; 9 légvédelmi rakétadandár; 1 műszaki dandár; 12 híradó dandár; 1 rádió-elektronikai-harc dandár.

Medvegyev akkori elnök 2010. szeptember 20-án írta alá a katonai körzetek átalakításáról szóló utasítást (lásd a vázlatot). Minősített időszakban a hadműveleti-hadászati parancsnokságok parancsnoka a mindenkor katonai körzet parancsnoka. Az orosz haderő jelenlegi szerkezete azt mutatja, hogy történtek bizonyos változások az orosz hadászati szintű gondolkodásban. Ugyanakkor a katonai felsővezetők nem a teljes globális hadviselésben gondolkodnak, de az irányítási rendszer új formája – a katonai körzetek – már a reform eredményes végrehajtását tükrözi. Az Oroszországi Föderáció területi épségének és a nemzet függetlenségének megvédéséhez nem okvetlenül szükséges a nagyon szigorú szervezetre felépített, állandó összetételű haderő struktúra, azaz olyan katonai körzetek, amelyek veszély esetén már nem alakulnak át fronttá.



8. ábra: Az Oroszországi Föderáció Katonai Körzetei
(Szerkesztette: Bagi József)

http://www.mil.ru/mod_activity_plan/doc.htm, (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)

Hadászati szempontból a legjelentősebb változás az egyesített összhaderőnemi parancsnokságok (hadműveleti-hadászati parancsnokságok) létrehozása, amelyek minősített időszakban alakulnak meg az adott katonai körzet parancsnokságának állományából a katonai körzet mindenkor parancsnokának vezetése alatt.

A katonai körzet területén – korábban az adott hadászati irányban – elhelyezett összes haderőnemi katonai alakulat (kivéve a Hadászati Rakétacsapatokat és a Légi-Kozmikus Csapatokat) az egyesített összhaderőnemi parancsnokság alárendeltségébe tartozik. A megalakult hadműveleti-hadászati parancsnokságok feladata a harc megvívása, míg a körzet hátramaradó szervezeti egységeinek a feladata a mozgósítás, kiképzés és utánpótlás biztosítása a harcoló csapatok számára. Ebből az alkalmazási és feltöltési rendszerből következik az orosz katonai vezetők ragaszkodása a kötelező sorkatonai szolgálat megtartásához is, hiszen így biztosítható a minősített időszakban a megfelelő mennyiségű és minőségű mozgósítható tartalékos állomány.

A fegyveres erő ilyen mértékű és irányú átalakítását, az az orosz vélekedés tette lehetővé, amely szerint az elkövetkezendő évtizedekben az Oroszországi Föderáció érdekeit - esetlegesen és alapvetően a posztszovjet térségben - lokális fegyveres harcokban kell megvédeni. Erre a célra pedig a kis létszámú, de gyorsreagálási képességgel bíró haderő lesz a megfelelő. Továbbá, orosz értékelések szerint az ország biztonságát a nagyhatalmaktól (alapvetően az Egyesült Államoktól és a NATO-tól) a nukleáris visszatartó erők fogják garantálni.

Az orosz szakértők véleménye szerint a belátható jövőben nem kell számolni egy globális szárazföldi támadással az ország területe ellen. Egyébként is egy ilyen méretű támadás előkészítésére (alapvetően az Amerikai Egyesült Államok, a NATO és Kína részéről) hosszabb mozgósítási-kiképzési időszakra lesz szükség, valamint az orosz határ mentén történő felvonulásra is sok idő kell. Így a háborút megelőző fenyegetettségi időszak elegendő időt hagy az orosz fegyveres erők megfelelő válaszlépéseinek megtételére.¹⁸

Szakértők között egyre gyakrabban vetődik fel a kérdés, hogy végül is milyen hadseregre van szüksége az Oroszországi Föderációnak? Jelenleg két alapvetően eltérő álláspont van:

a) hivatalos, állami indoklás szerint egy ilyen nagyságrendű országnak, amely több mint 20 ezer kilométeres államhatárral rendelkezik, legalább egymillió hadseregre van szüksége;

b) független biztonságpolitikai műhelyek és szakértők értékelése szerint az Oroszországi Föderációnak nem kell globális háborúval számolnia a belátható jövőben. Alapvetően helyi fegyveres konfliktusok fordulhatnak elő, de azok is korlátozott számban – mintegy 2-3 konfliktus – és kiterjedésben. Egy-egy helyi konfliktus körülbelül 100 ezer fős csoportosítást köthet le, ami maximum 300 ezer főt jelenthet. Ha figyelembe vesszük a stratégiai erők – Hadászati Rakétacsapatok, Légi- Kozmikus Csapatok és a többi, fő erőkhöz tartozó csapatok – állandó harckészültségének szükségességét, akkor további 300 ezer főt kell biztosítani. Összességében mintegy 500-600 ezer fős haderő képes garantálni az ország biztonságát.

Állománykategória	2008	2013	2017
Tisztek összlétszáma	355 000	220 000	220 000
Szerződéses állomány	80 000	190 000	635 000
Sorállomány	699 000	420 000	145 000
Teljes létszám:	1.134.000	1.000.000	1.000.000

9. ábra: A fegyveres erők állománya
(Szerkesztette: Bagi József)

Végtelen dilemma: Sorozott vagy szerződéses, http://www.nvo.ng.ru/realty/2013-04-05/1_dilemma.html, (Letöltés ideje: 2015.01.09.)

¹⁸ Mihail Barabanov a Moscow Defense Brief főszerkesztője.
http://www.odnako.ru/magazine/main_theme/novaya_armiya_novoj_rossii/
(Letöltés ideje: 2010.10.24.)

A professzionális vagy sorozott hadsereg kérdésében is egyre jobban közelednek egymáshoz az álláspontok. Ugyan az állami vezetők kiállnak a sorozás intézményének megőrzése mellett, ugyanakkor hivatkozva a közeljövőben végrehajtott nagyszabású gyakorlatok tapasztalataira, maga a védelmi miniszter, Sojgu hadseregtábornok is azon a véleményen van, hogy a korszerű haditechnikai eszközök hatékony alkalmazása érdekében jól képzett állományra, azaz több szerződéses katonára van szükség.

Ahogy azt már korábban is említettük az egymilliós haderő nem egy végleges szám. Az orosz szakértők között igen tekintélyesnek számító Alekszej Arbatov, az Oroszországi Tudományos Akadémia Nemzetközi Biztonsági Központja igazgatójának véleménye szerint is Oroszországnak körülbelül 600-800 ezer fős haderőre van szüksége.¹⁹

A haderő állománykategóriáinak az arányai is jelentősen fognak változni a jövőben, pontosabban 2020-ig. A szovjet hadseregtől megörökölt állománykategória arányokat a tiszti túlsúly jellemezte és elméletileg nem volt altiszti állomány. Azért elméletileg, mert a valóságban az altisztek szerepét a zászlósok és a továbbszolgálók töltötték be. A szerződéses katonák – mint minőségi katonák – megjelenésével és a katonai vezetők által régen várt, javasolt altiszti állománykategória elfogadásával lehetővé vált az altiszti rendszer bevezetése. Így jelentősen lehetett csökkenteni a tisztikar létszámát (ezt a reform elején 150 ezer főre tervezték, de az élet ezt is felülírta, hiszen több mint 200 ezer tisztnek és zászlósna kellett volna távoznia a hadseregből). A szerződéses katonák alkalmazásának jó tapasztalatai alapján az altiszti állomány létrehozását a szerződéses katonákra alapozták. A jövőben növelik a szerződéses katonák – kvázi altisztek – számát. Ezt többek között az is indokolja, hogy egyre problematikusabb a sorállomány biztosítása a polgári életből. Egyik oldalról a demográfiai hullámvölgy miatt, másrészt a kötelező katonai szolgálat népszerűtlensége miatt. Hiábavaló volt minden törvényi szigorítás, a hadkiegészítő parancsnokságok nem tudtak megfelelő létszámú sorkatonát biztosítani. Ezért a katonai vezetés tovább csökkentette a sorállomány létszámát, amely 2017-re 145 ezer főre csökken majd. Annak ellenére, hogy a katonai vezetők többsége ragaszkodik a kötelező katonai szolgálat megtartásához a tartalékos állomány biztosítása miatt, nem zárhatjuk ki annak a lehetőségét, hogy az orosz haderő előbb-utóbb professzionális hadsereggé válik.

A Nemzeti Közsolgálati Egyetemen megtartott szakmai fórumon az orosz haderőreformmal kapcsolatban Tömösváry Zsigmond az Oroszországi Föderáció jelenlegi és várható katonai képességét elemezte. Az előadó elmondta, *„hogy 2008-as orosz-grúz háború tapasztalatai alapján gyorsult fel Oroszország katonai erejének növelése, a fegyveres erők technikai eszközeinek modernizálása és a vezetés korszerűsítése, továbbá, az állomány kiképzettségének növelése, a képességek fejlesztése.*

Az ország idei katonai költségvetése 62 milliárd dollár, de 2020-ig további 680 milliárd dollárt szánnak a haditechnikai eszközök fejlesztésére, modernizálására. Az ország nehéz gazdasági helyzetének ellenére a politikai vezetés döntött a reform

¹⁹ Миллион в погонах. Не много ли?,
http://www.nvo.ng.ru/concepts/2009-04-24/10_krugstol.html (Letöltés ideje: 2009.04.24.)

felgyorsításáról és a katonai kiadások növeléséről. Ebből a szempontból különösen kedvező a Hadászati Rakétacsapatok és a Légi- Kozmikus Csapatok helyzete, hiszen ezek az igényelt fejlesztési összegeket teljes egészében megkapják. Az előadó véleménye szerint a reformok befejezésekor a veszélyeket, kihívásokat hatékonyan kezelni tudó, korszerűen felszerelt, és jól kiképzett orosz fegyveres erőkkel kell számolni.”²⁰

Az orosz állami fegyverzet-beszerzési terv fő célja, hogy 2011-2020 között 70-80%-ra növeljék az orosz hadseregben hadrendbe állított új technika arányát, amely jelenleg 40-50% körül mozog.

„Az nyilvánvaló, hogy csak egy mobil, rendkívül hatékony hadsereg és a flotta képes megoldani stratégiai feladatát: garantálni Oroszország biztonságát, szuverenitását és a nemzeti érdekek védelmét. A fő cél az, hogy megvédje a polgárokat a lehetséges katonai fenyegetésektől” – mondta Vlagyimir Putyin elnök.²¹

Az Oroszországi Föderáció Védelmi Minisztériumának kibővített kollégiumi ülésén a 2014. év értékelésével kapcsolatban a következők hangzottak el:

Az Oroszországi Föderáció Védelmi Minisztériumának fő célkitűzése volt az elmúlt évben a fegyveres erők harci képességeinek fokozása, modern fegyverzeti és technikai eszközökkel való ellátása; a személyi állomány feltöltése; intenzív kiképzés folytatása a valós harctevékenységekhez közelítő feltételek között és a személyi állomány szociális helyzetét biztosító feladatok megoldása.

A fegyveres erők harci képességeinek fokozása terén:

A hadászati nukleáris erők olyan szinten tartása, amely biztosítja a nukleáris visszatartás (elrettentés) feladatainak végrehajtását, garantálását. A Hadászati Rakétacsapatoknál három YARS rakétaezredet állítottak hadrendbe.



10. ábra: JARSZ (RS-24) interkontinentális ballisztikus rakéta
http://www.mil.ru/mod_activity_plan/doc.htm, (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)

²⁰ „Fenyegeti-e a NATO Oroszországot?” című szakmai fórum, Nemzeti Közszolgálati Egyetem.

<http://www.uni-nke.hu/hirek/2015/02/17/fenyegeti-e-a-nato-oroszorszagot> (Letöltés ideje: 2015. 02. 18.)

²¹ <http://www.en.ria.ru/russia/20140626/190720536/Russia-Putin.html> (Letöltés ideje: 2014. 06. 26.)

A Távolsági Légierő harci állománya hét korszerűsített hadászati rakétahordozóval bővült (*TU-160* és *TU-95MC*), az állandó készségű Haditengerészeti Flotta új rakétahordozó atom tengeralattjáróval bővült (*YURIJ DOLGORUKIJ*), amelyről három *BULAVA* rakétaindítást hajtottak végre. Az év végétől a Haditengerészeti Flotta három ilyen típusú tengeralattjáróval rendelkezik. Megkezdődött további két rakétahordozó építése, ezek a *KNYÁZ VLADIMIR* és a *KNYÁZ OLEG* tengeralattjárók.

A hadászati nukleáris erők 38 interkontinentális ballisztikus rakétát kaptak, amelyből 22 hadászati rendeltetésű tengeralattjárókon került rendszeresítésre. Így, a Haditengerészeti Flotta korszerű rakétatípusokkal való ellátottsága 56%-ra nőtt.



11. ábra: Jurij Dolgorukij tengeralattjáró
<http://www.mil.ru/mod.htm>, (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)

Az általános rendeltetésű erőknél egy önálló csapatcsoportosítást, hoztak létre a Krim-félszigeten. A félszigeten a meglévő erőket hét magasabb egységgel és nyolc különféle rendeltetésű katonai egységgel erősítették meg.

Tizennégy pilótánélküli repülőegységet szerveztek, és rendszeresítettek, amiket az év folyamán 179 UAV repülőeszközzel szereltek fel. Ez ugyanannyi, mint amennyit az elmúlt években összesen kapott a fegyveres erő.

Létrehozták az Oroszországi Föderáció Védelmi Minisztériuma pilótánélküli repülő Állami Központját. Itt a szakemberek kiképzése folyik, egyebek mellett más minisztériumok és országos hatóságok szükségleteinek megfelelően.

A pilótánélküli eszközök alkalmazása a csapatok kiképzési intézkedéseiben is megjelent, és az olimpiai és paraolimpiai játékok biztonságának garantálásában is szerepet kaptak.

A pilótánélküli repülőeszközök bevetési száma a 2013. kiképzési évhez képest megduplázódott, a repülési idő pedig négyeszeresére nőtt.

A Légierő haderőnem szervezetében vegyes repülő hadosztályok és légvédelmi hadosztályok jelentek meg.

A Légi-Kozmikus Védelem (űrvédelem) minden dandára osztályszervezetre tért át.

A Haditengerészeti Flotta harci képességei az évvégével újabb önálló tengeralattjáró dandár szervezettel erősödött a Fekete-tengeri Flottánál.

A Jeges-tengeren állomásozó Északi Flotta szervezetében Egyesített Hadászati Parancsnokságot hoztak létre. A parancsnokság állománya kiegészült egy légvédelmi hadosztállyal, tengerészgyalogos dandár erővel, és az Északi-sarki gépesített lövész dandár hadrendbe állítása is befejezéséhez közeledik.

A Kotyelnij szigetre harcászati csoportot telepítettek, melynek állományát korszerű légvédelmi és hajóvédelmi, hajóromboló és partvédelmi komplexumok alkotják. A katonák részére a normális szolgálati körülmények és elhelyezés biztosítása érdekében - a sarkköri körülmények figyelembe vételével - modul laktanyákat hoznak létre.

A Légi- Kozmikus Védelmi Csapatoknál az ügyeleti (harci-) szolgálatot a magas üzemi készenlétű rádiólokációs állomásokkal hajtják végre Kalinyingrád és Irkutszk helyőrségeiben. A harci-kísérleti (rendszerbeállító) ügyeleti szolgálatot még két rádiólokátor látja el Barnaul és Jenyiszejszk helyőrségeiben.

A Légideszant Csapatok harci képességeit is növelték. Itt a különleges rendeltetésű ezredeket dandár szervezetűvé fejlesztették fel.

Korszerű fegyverzettel és technikai eszközökkel való ellátás területén:

A fegyveres erők harcképességének növelése, a korszerű haditechnikai eszközökre történő átfegyverzés az importkiváltás²² feltételei között került végrehajtásra.

A Szárazföldi Csapatok állománya – kettő *ISKANDER-M* hadműveleti-harcászati rakétadandárral, kettő *SZ-300V4* csapatlégvédelmi rakétarendszerrel, 294 korszerűsített harckocsival, 296 páncélozott szállító járművel, és 5 ezer gépjárművel bővült.



12. ábra: TU-160-as hadászati bombázó
<http://www.mil.ru/mod.htm>, (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)

A Légierő az év folyamán 142 repülőgépet, köztük 53 többcélú *SzU-30* és *SzU-35C* vadászrepülőt, 16 *Szu-34*, 28 különféle szállító és kiképző-gyakorló repülőgépet, 18 korszerűsített *MIG-31BM* elfogó-vadászrepülőgépet, 135 helikoptert közülük 46 harci-, 72 deszant-szállító és végül 7 *SZ-400* légvédelmi rakétakomplexumot kapott.

A Haditengerészeti Flotta állománya a *SEVERODVINSK* robotrepülőgépeket hordozó atom-tengeralattjáróval, *NOVOROSSIJSK* nagy dízel-elektromos tengeralattjáróval, és 5 vízfelszíni hajóval, és 10 különféle osztályú hadihajóval bővült.

²² A szankciók bevezetése; az ukrán védelmi ipar összeomlása; a szerződések felmondása, a Kelet-ukrajnai ipari körzetek lerombolása miatt.

A Légi- Kozmikus Védelmi Csapatok a Pleszeck űrrepülőtéren határidő előtt befejezték az ANGARA űrrakéta indítóállásainak²³ kiépítését, ahol júniusban a könnyű osztályú rakéta kísérlet is sikeresen végrehajtásra került. Az év végére elkészült a nehézrakéták rakétaindító állása is.

Így, az ANGARA űrrakéta komplexum biztosítja Oroszország területéről a rendszeresített katonai műholdak indítását és különböző magasságú keringési pályákra állítását is.

A védelmi ipar az állami megrendeléseket 100%-ban teljesítette. A csapatok korszerű haditechnikával való ellátása a 2013. évhez képest átlagban 7%-kal növekedett, ami mintegy 48%-ra növelte a hadrendi elemek új eszközökkel történő ellátottságát.

A harci technika és a fegyverzet hadrafoghatósága 85%, ami az előző évhez képest 5%-os növekedést jelent.

Az egységek, magasabb egységek javító szervezeteinek visszaállítása, az ésszerű tervezett kiszolgálások, a technika szervizelése és a védelmi ipari üzemi korszerűsítése, a tartalék alkatrészek beszerzése javította a technika hadrafoghatóságát. A javító karbantartó tevékenység teljes volumene az előző évi 1,3 szorosára nőtt.

A fegyveres erők szerződéses és sorozott állománnyal történő feltöltése:

A minisztérium intézkedései alapján a fegyveres erők személyi állománnyal való feltöltöttsége 90,5%-os, ami az előző évekhez képest 5%-kal magasabb.

A csapatoknál rendszeresített korszerű fegyverzet és technika elterjedésével egyidőben növekedett a szerződéses állomány létszáma is. Jelenleg, mintegy 255 ezer fő szolgál ebben a kategóriában, ami 75 ezer fővel több az előző évinél. A honvédelmi szolgálatra jelentkezők 64%-a közép- és felsőfokú végzettséggel rendelkezik. Az életkoruk a 30 évet nem haladja meg (91%). A kiválasztott szerződéses állományúak 4 hetes összefegyvernemi intenzív képzésben részesülnek az ország területén lévő 21 kiképző központban.

A katonai szolgálatot vállaló tehetségesek számára 5 tudományos alegységet (századot) hoztak létre, a bevonulókban rejlő különleges képességek kiteljesítése érdekében. 2013-ban, az éves elnöki üzenetben bejelentett katonai beosztásokra a szakemberképzést 67 polgári egyetemen folytatják, jelenleg 14 ezer fő vesz részt az itt folyó tartalékos és altiszti képzés/felkészítés rendszerében. Az új rendszerű felkészítésben a polgári szakképzettség mellett egy minősített katonai szakképzettséget is szerezhetnek az itt tanulók.

A Krím-félszigeten lévő objektumok és a polgári lakosság biztonságának garantálása:

Az ukrán fegyveres hatalomátvétellel veszélybe került a Fekete-tengeri Flotta és az orosz nyelvű lakosság biztonsága a Krím-félszigeten.

Az Oroszországi Föderáció vezetése gyorsan és adekvátan reagált a kialakult katonai-politikai helyzetre, a szerződésekben lefektetett létszámokra töltötte fel az ott állomásoztatott csoportosítás létszámát. A Krímben szolgáló állomány biztosította a katonai objektumok (bázisok) biztonságát, a referendum zavartalan lebonyolítását és megakadályozták a krími polgári lakosság körében a vérontást.

²³ Az ANGARA űrrakéta három típusa ismert, könnyű-, közepes- és nehéz osztályú. Az indítóállásokból egy könnyű-, három közepes-, és öt pedig a nehézrakéták indítására épült meg.

A csapatok harckészültségének és műveleti kiképzettségének váratlan ellenőrzése:

A fegyveres erők harci képességeinek váratlan ellenőrzésére több esetben került sor a Nyugati-, Központi – és a Keleti Katonai Körzetekben.



13. ábra „KELET-2014” hadászati parancsnoki – törzsvezetési gyakorlat
http://www.mil.ru/mod_activity_plan/doc.htm, (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)

Alapvető figyelmet a csapatok átcsoportosítására fordították az egyik hadszínterről a másikra, így a műveletek végrehajtásához elegendő erő összpontosult a veszélyeztetett irányokban.

A rendszer szintű ellenőrzések során a légvédelem képességeinek felmérése, a légi erők riasztása és emelése, a légvédelmi erők és rádiótechnikai magasabb egységek manőverei, és a légi célokra történő éleslövészet került végrehajtásra.

Különleges jelentőséget kapott a logisztikai (anyag-technikai) biztosítás végrehajtásakor a helyi polgári szervezetek erőforrásainak a feladatokba való bevonása.

Minden egyes katonai művelet értékelése megtörtént és a szükséges direktívák, dokumentumok – a feltárt hibák és hiányosságok megszüntetésére – kiadásra kerültek.

A körzetek (és régiók) vezetési szervei háborús viszonyok közötti tevékenységének ellenőrzése is megtörtént. Ennek során a Keleti Katonai Körzetben ellenőrizték az ipari-kereskedelmi, a kommunikációs-híradási és közlekedési-szállítási minisztériumok alárendelt szervezeteit valamint a Bajkálontúli-, Tengermelléki-, Habarovszki-, Komszomolszki-, Amuri-, és a Szahalini megyei adminisztrációk tevékenységét egyaránt.

A „KELET 2014” hadászati parancsnoki-törzsvezetési gyakorlatot új módszerrel vezették le. Először a biztosító erők ellenőrzése, gyakoroltatása folyt, majd a harckészültségüket ellenőrizték, ezután következett a gyakorlat aktív fázisának végrehajtása.

A harci kiképzési feladatok végrehajtása 23 napig tartott, a korábban megszokott 6-8 naphoz képest. Ez biztosította a Keleti Katonai Körzet csapatainak teljes mértékű ellenőrzését az előkészítés és a végrehajtás időszakában egyaránt.

A gyakorlat során a Nyugati Katonai Körzetből a Keleti Katonai Körzetbe 12000 km-es, nagytávolságú átcsoportosítást hajtottak végre. A gyakorlaton 155 ezer katona vett részt, több mint 8000 harci technika, 85 hadihajó és 650 repülő eszköz került bevetésre. Gyakorlatilag a műveletek az Oroszországi Föderáció 13 közigazgatási-területi egységét érintették.

2014 májusában Vlagyimir Putyin elnök vezetésével a fegyveres erők vezetési-irányítási gyakorlatát hajtották végre, melynek során a Hadászati Rakétacsapatok és a Légi- Kozmikus Védelmi Csapatok vezetési rendszereinek hatékony megbízható működését ellenőrizték.

A gyakorlatok hozzájárultak a katonai felső vezetés részére a hadászati visszatartó erő komplex alkalmazásának gyakorlásához.

A gyakorlatot megsemmisítették az állami vezetés és a Kollektív Biztonsági Együttműködési Szervezet vezetői és tagjai.

A Szovjetunió szétesése óta először 2014 októberében került sor haditengerészeti gyakorlatra az orosz Haditengerészeti Flotta magasabb egységeinek részvételével. A távoli-tengeri zóna²⁴ területen 8 hadihajó és más ellátó-kisegítő hajók tüzérségi és rakétafegyverekkel éleslövészetet hajtottak végre a tengeri szállítmány kísérése, oltalmazása folyamán.

A harc kiképzés területén:

A kiképzés nagyméretű haderőnemi és fegyvernemi csapatok bevonásával folyt. A Szárazföldi Csapatoknál a kiképzést a zászlóalj harci kötelékek és vezető szervek feladatainak ismeretlen területen való végrehajtását gyakorolták. A személyi állomány lökiképzési színvonala javult és a löveredmények 3,2-4,1 átlagot értek el. A visszaellenőrzéskor az egységek 57%-a „jó” értékelést kapott.

A légierő normatív bevetésének száma 14%-kal nőtt a tervezetthez képest és a haditengerészeti flotta tengeralattjáró személyzetek 9%-kal több gyakorlaton vettek részt.

A Távolsági Légierő 43 repülést hajtott végre a világ különböző régióiban.

A Légideszant Csapatoknál nőtt az ugrások gyakorisága, amelyeket 50%-ban bonyolult időjárási viszonyok között hajtottak végre. Először hajtottak végre az Északi-sarkon zászlóalj kötelék szintű deszantolást.

Az állami- és katonai vezetési rendszer korszerűsítése terén:

A fegyveres erők vezetése hatékonyságának és az ország védelmi képességének megerősítése céljából létrehozták az Oroszországi Föderáció Nemzeti Védelmi Vezetési Központját.

A Központ nemcsak a politikai és katonai helyzet követésére, hanem az állam összes katonai szervezete valós idejű vezetésére és irányítására képes. A Központ folyamatosan figyeli a minisztérium tevékenységi tervének végrehajtását, kizárja a 2020-ig terjedő időszakra meghatározott építési/fejlesztési feladatok megszakítását a fegyveres erőkre vonatkozó állami védelmi megrendelések esetén is. A Központban harci ügyeleti szolgálat van, ami biztosítja az objektív helyzetértékeléseket és javaslatok kidolgozását az állami vezetés számára, az az országon belül és a világban kialakult válsághelyzetekre történő időbeni reagálást.

²⁴ A távoli-tengeri zónán – az országgal határos tengereken kívüli vízfelszíneket (tengerek, óceánok) értik.



14. ábra: Az Oroszországi Föderáció Nemzeti Védelmi Vezetési Központja
<http://www.mil.ru/mod.htm> (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)

A katonai körzetekben a regionális központok hálózata is kiépült a magasabb egységek bevonásával. Folyamatosan fejlődik a fegyveres erők vezetésének infrastruktúrája és az automatizált vezetési rendszerek új generációjával való ellátása. Ennek keretében a Keleti Katonai Körzet 32 parancsnoki-törzsjárművet kapott, míg a Légideszant Csapatoknál az „*Androméda-D*” automatizált vezetési rendszert állították hadrendbe.

A Szárazföldi Csapatoknál 468 új generációs rádióállomás került a seregtestekhez és a magasabb egységekhez, így többek között a gépjárműre telepített –mobil– anyagi-technikai biztosítás (logisztika) „*Szvetlica*” automatizált rendszere.

A katonai képzési rendszer fejlesztése:

A 2020-ig tartó időszakban a felsőoktatási intézményi infrastruktúra fejlesztése a jóváhagyott program szerint folyik. A fejlesztés célja a korszerű infrastruktúra és oktatás-képzés bázisok létrehozása.

A katonai felsőoktatási intézmények hálózata nagy többséggel minőségi, tudományos fokozatú oktatókkal rendelkezik. A katona szakemberek képzése/felkészítése 21 felsőoktatási tanintézetben folyik, amelyek 3 katonai oktatási-kutató központot, 11 katonai akadémiát, 2 katonai egyetemet és 5 felsőfokú katonai elektronikai műszaki főiskolát foglalnak magukba.

Az innovatív technológiák fejlesztése terén:

A Védelmi Minisztérium szakemberei nagy figyelmet fordítanak az innovatív technológiák fejlesztésére. 2014-ben több mint 100 ilyen munkát fogadtak be, harci robotokat teszteltek és műszaki csapatok részére kifejlesztett különleges robotokat mutattak be.

Az anyagi-technikai biztosítás rendszerének fejlesztése:

A csapatok kiszolgálása, elhelyezése és ellátásának elemzése alapján meghatározásra kerültek a katonai egységek szervezetszerű alegységeinek feladatai.

Az év folyamán valamennyi katonát a különböző klimatikus feltételekhez adaptált új ruházattal és felszereléssel látták el.

Gyorsították az anyagi-technikai bázisok (objektumok) infrastruktúrájának korszerűsítését. A fegyverzet és a technikai eszközök megóvása érdekében megkezdődött a csapatok könnyűszerkezetes tároló helyekkel való ellátása. A könnyűszerkezetes telep- és tároló helyek előnye a csapatok áttelepülése

végrehajtásakor a gyors szét- és összeszerelhetőség. Az első mobil telephelyek az ISKANDER-M rakétaegységeknél kerültek alkalmazásra.

Kialakítás alatt van a fegyveres erők egységes logisztikai rendszere. A mintegy 400 elavult bázis és raktárrendszer helyett 24 ipari-logisztikai komplexum épül a szállítmányok és rakományok korszerű nyilvántartása és gyors feldolgozása céljából. Az ipari-logisztikai központok létrehozására, felállítására a befektetői körök bevonásával is számolnak. Ebben az évben Naro-Fominsk és Armavir helyőrségekben a komplexumok létrehozása megkezdődött, és 2015-ben évvégéig elkészülnek.

A „*Hatékony Hadsereg*” program keretében a gázellátás és kazánházak építésével az Oroszországi Föderáció Védelmi Minisztériumának épületeiben és objektumaiban a hideg-melegvíz ellátás, a távfűtés és az elektromos energia felhasználása mind fogyasztásmérők szerinti elszámolás alapján történik, aminek révén évente mintegy 2,7 milliárd rubel takarítható meg.

A szociális és egészségügyi ellátás szintjének emelése:

A Védelmi Minisztérium kiemelten kezelte a személyi állomány szociális ellátását, védelmét. A védelmi költségvetés optimalizálásának eredményeként az illetményeknél kiegészítő pótlék rendszert vezettek be, a pótlék mértéke pl. az osztályba soroltak esetén a beosztási illetményük 5-30%-a, a parancsnoki pótlék pedig a beosztási illetmény 20%-a. A személyi állomány illetménye nagyobb, mint a vezető iparágakban kapott átlagos munkabér.



15. ábra Az orosz fegyveres erők különleges erőinek kiképzése
<http://www.mil.ru/mod.htm>, (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)

Minden lehetséges feltételt megteremtettek a katonák lakással való ellátása érdekében. 2014-ben húszezer katonacsalád kapott lakást, a katonák lakástámogatására kapott összegből, amit lakásvásárlásra vagy építésre használhatnak fel. Szolgálati lakást 17 ezer fő kapott, ez a tervezettnél 9%-kal több lakás jelent ebben az ellátási rendszerben. A lakhatás megoldásának másik módja a lakáskölcsönök nyújtása, ebben mintegy 44 ezer fő vesz részt.

Az egészségügyi biztosítás új minőségi szintet ért el, a katonai kórházak 2,5 ezer korszerű új műszerrel, és berendezéssel gazdagodtak, és 85 rohamkocsi egységgel bővült a különleges mentőszolgálat.

A fegyveres erők bázisainak fejlesztése:

A Védelmi Minisztérium egyik prioritást élvező feladata a bázis laktanyák fejlesztésének tervek szerinti végrehajtása, az utóbbi évek lemaradásának pótlása. A 2017-ig tervezett feladatok 535 bázis fejlesztését irányozták elő, ebből már 2014-ben 104 elkészült. A lemaradások pótlása is megtörtént.



16. ábra: A Fekete-tengeri Flotta hajói
<http://www.mil.ru/mod.htm>, (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)

A terveknek megfelelően halad a Novorosszijszki hadikikötő építése, annak befejezése 2016-ban várható. A szabvány-típusépítkezések, objektum felújítások szigorú pénzügyi felügyelet, és elszámolások mellett folynak. A felesleges katonai objektumok a Védelmi Minisztérium állományból a regionális és helyi önkormányzati szervekhez további felhasználásra kerülnek. Átadásra került 2400 lakóház, 4000 ingatlan, közöttük iskolák, óvodák, táborok, kazánházak, tiszti klubok, és egészségházak. A katonai objektumok megszüntetésével, a felszabaduló kiszolgáló állományt a Védelmi Minisztérium az őrzés-védelem területére csoportosította át.

A nemzetközi katonai együttműködés kapcsolatainak fő irányai:

Az Oroszországi Föderáció Védelmi Minisztériumának nemzetközi együttműködési tevékenysége több irányban folyik.

Az elsődleges figyelmet a tárca a Kollektív Biztonsági Együttműködési Szervezet (ODKB) országaira fordítja. A közép-ázsiai államokra Afganisztánból veszélyt jelentő fenyegetések érdekében jelentős segítséget nyújt részükre fegyveres erők fegyverrel és haditechnikai eszközökkel való ellátása terén.

A Védelmi Minisztérium katonai tanintézeteiben a különböző nemzetek tisztjeinek képzése térítésmentesen vagy kedvezményes alapokon történik. Jelenleg a katonai tanintézetekben 6 ezer külföldi katona tanul. A képzések - a Hadászati Rakétacsapatok és a Légi-Kozmikus Védelmi Csapatok tanintézetein kívül - valamennyi fegyvernemi felsőfokú tanintézetben folynak.

Közös légvédelmi rendszert hoztak létre Fehéroroszország-, Kazahsztán és Örményország légtere védelmére. Egy éve az Oroszországi Föderáció Fehéroroszországgal közösen ügyeleti szolgálatot hozott létre Baranovicsiben, ahol az orosz légierő 6 Szu-27 repülőgéppel közösen oltalmazza a légteret.

Szerződések keretében orosz katonai bázisokat hoztak létre Abházia, Örményország, Kirgizisztán, Tádzsikisztán, és Dél-Oszétia területén. Ezek garantálják a térség biztonságát, és a hadászati stabilitást. Az év folyamán 30 különböző szintű, nemzetközi gyakorlatot tartottak „INDRA”, „SELENGA”, „MIRNAYA MISSIYA”).

Orosz kezdeményezésre, a szíriai vegyi fegyverek megsemmisítése érdekében a „Pjotr Velikij”, „Admiral Levcsenko” és „Admiral Kulakov” hadihajókon nemzetközi törzsek működtek. A vegyi-fegyvereket szállító hajó-konvojok vezetése-irányítása nagy szakértelemmel került végrehajtásra.

A hadihajókkal a nemzetközi kikötőkben 112 hivatalos látogatást tettek, a Csendes-óceán tengerein a Haditengerészeti Flotta hadihajói rendszeres őrzőjáratot folytatnak.

A Védelmi Minisztérium szervezésében harmadszor rendeztek Moszkvában nemzetközi biztonsági konferenciát. A résztvevők között harminc védelmi minisztérium képviselői, több mint 60 nem kormányzati szervezet- NGO, és 40 tudományos-kutatóintézet szakértői voltak jelen.

A fegyveres erők részvétele a válsághelyzetek megoldásában:

A fegyveres erők alegységei és harci technikája rendszeresen bevonásra kerülnek rendkívüli helyzetek megoldásába, részt vesznek a jégtorlaszok megszüntetésében, árvizek és tüzek megfékezésében. Kiemelt feladat jelenleg a Krím-félszigeten a vízellátás biztosítása. A rendkívüli helyzetek felszámolásában 2014-ben 3 ezer katona és 5 száz technikai eszköz, 24 repülőgép, 52 helikopter vett részt. A repülőeszközöket 486 esetben vetették be ezekbe a műveletekbe.

A Krím-félszigeten 125 km vízvezetékét építettek ki.



17. ábra: Valerij Geraszimov hadseregtábornok, vezérkari főnök
<http://www.mil.ru/mod.htm>, (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)

Az Oroszországi Föderáció hozzájárulásaként az orosz légierő szállító repülőgépei Guineába az Ebola vírus elleni védekezés, illetve a gyógyító munkálatokhoz egy katona-kórházat szállítottak és adtak át a helyi hatóságok részére.

A nyitott társadalom és az állampolgárok hazafias nevelése:

Az Oroszországi Föderáció Védelmi Minisztériuma nagy figyelmet fordít a nyilvánosságra, és konstruktív párbeszédet folytat a társadalommal. Ezt igazolja az a

több mint 8,5 ezer –a hazai és nemzetközi média képviselőivel folytatott– esemény/találkozó, ami bizonyítja a média kiemelkedő érdeklődését a fegyveres erők iránt.

Jelentősen megnövekedett a csapatoknál folytatott találkozók/események száma, amit a központi és regionális médiasajtóban megjelent tudósítások/információk mennyisége is jól tükröz.

A közös médiatevékenység eredménye a központi- és regionális televízió, rádió csatornák számára készült alkotások, dokumentumfilmek. A „ZVEZDA” tv csatorna tudósítói több mint 120 dokumentumfilmet és 200 rádió és televíziós programot készítettek, amelyek a csapatok életét közvetlen közélről mutatták be.

A Védelmi Minisztérium az információkat az internet-hálózat felhasználásával csaknem 100 millió emberhez juttatja el. A katonai szolgálat presztízsének növelése érdekében számos kulturális-hazafias program készül. A hadseregen belül, vagy a katonai tanintézetek közötti „Armija Rossii”, „KVN”²⁵ versenyeket, fesztiválokat rendeznek ahová a fiatalok széles tömegét/rétegeit is bevonják.



18. ábra: TOPOŁ-M hadászati interkontinentális ballisztikus rakéta

<http://www.mil.ru/mod.htm>,
(Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)

A Védelmi Minisztérium megítélése és a szociológiai felmérések szerint a megkérdezettek körében jelentősen nőtt a hadsereg presztízse.

Befejezésül néhány megjegyzés, amely az új katonai doktrína kapcsán tartott vezetői értekezleteken hangzott el:

„A fegyveres erőket modernizálni kell, hogy legyen egy modern, megbízható erő, amely képes megvédeni az ország függetlenségét és egységét, a polgárok életét és az állam érdekeit a gyorsan változó világban. Nem engedhetjük meg, hogy megbontsák a stratégiai elrettentő erők egyensúlyát, veszélyeztessék a stratégiai nukleáris erők képességét. A hatékony légi-kozmosz védelem garantálja a

²⁵ Népszerű, az ifjúság számára készített szórakoztató TV műsorok alapján folytatott rendezvények.

stabilitást, ezért ezeket az eszközöket fejleszteni szükséges” – jelentette ki az elnök a védelmi kollégiumi ülésen.²⁶

Az orosz fegyveres erők éves feladatszába értekezletén Szergej Sojgu védelmi miniszter kiemelte: „az ország biztonsága érdekében a legfontosabb feladat: növelni kell a hadászati nukleáris erők, a légi-koszmikus csapatok, a légierő, a szárazföldi és a haditengerészeti erők harcképességét.”²⁷

Geraszimov vezérkari főnök többek között a következőt mondta: „minden, ami a nukleáris elrettentéshez kapcsolódik, a kutatás-fejlesztés, a prototípusok, kiemelten a modernizáció, valamint a tervezett beszerzések – mindez továbbra is prioritást élvez és érintetlen marad.”

Az orosz felfogás szerint – ahogy ezt a főbb biztonságpolitikai dokumentumok megállapításai is jelzik – az agressziótól való visszatartás elsődleges eszköze a nukleáris csapásmérő-képesség fenntartása. Emellett Oroszország nagy hangsúlyt fektet az Amerikai Egyesült Államokkal fenntartott stratégiai egyensúlyra, amelyet számos kétoldalú fegyverzetkorlátozási és csökkentési egyezmény megkötésével és betartásával igyekszik biztosítani.

A „hadászati triád” új megközelítése



19. ábra

Forrás: <https://www.fas.org/sgp/crs/nuke/RL33640.pdf>, (Letöltés ideje: 2015.03.18)

Az orosz nukleáris triád elemeit az önálló fegyvernemként funkcionáló, közvetlenül az elnöknek alárendelt Hadászati Rakétacsapatok, valamint a Légierő és a Haditengerészeti Flotta egyes komponensei képezik. Az orosz nukleáris triád eszközparkjához a silókból vagy mobil állásokból indítható interkontinentális ballisztikus rakéták, illetve a tengeralattjáróról indítható ballisztikus rakéták és az

²⁶ План деятельности на 2013-2020 гг., http://www.mil.ru/mod_activity_plan/doc.htm (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)

²⁷ Шойгу: задача не допустить превосходства над РФ будет выполнена. http://www.ria.ru/defense_safety/20150130/1045020854.html (Letöltés ideje: 2015. 01. 30.)

ezeket hordozó tengeralattjárók, valamint a stratégiai bombázó repülőgépek tartoznak.

„Az Oroszországi Föderációval szemben a Nyugat a küzdelem új formáját használja, amely magában foglalja a politikai, a katonai, a gazdasági és az információs képességeket” – hangsúlyozta a vezérkari főnök.²⁸



20. ábra

forrás: <https://www.fas.org/sgp/crs/nuke/RL33640.pdf>,
<http://www.sprotyv.info/ru/news/11034-informacionnye-akcenty-novoy-voennoy-doktriny-kremlya>, (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)

A szerzők ajánlják tanulmányukat a címben jelzett témával – az oktatásban és a tudományos kutatásban foglalkozóknak, és mindazoknak –, akik az Oroszországi Föderációról szóló tudósítások kapcsán némi tudományos értékű magyarázatot szeretnének kapni. Továbbá azért is írtuk a tanulmányt, mert az orosz geopolitikai, geostratégiai gondolkodást sokkal kevésbé ismerjük, mint a nyugatit. Véleményünk szerint a mai világban különös jelentősége van a változó, megújuló Oroszországi Föderáció és Európa közötti kölcsönös kapcsolatok kérdése vizsgálatának. Szinte teljesen biztos, hogy a kibővített NATO, az Európai Unió és az Oroszországi Föderáció között minőségileg más kapcsolatok alakulnak majd ki a jövőben, mint ami napjainkban tapasztalható.

Felhasznált irodalom:

- Военная доктрина Российской Федерации,
<http://www.news.kremlin.ru/media/events/files/41d527556bec8deb3530.pdf>,
(Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)
- Президент утвердил новую редакцию Военной доктрины РФ,
<http://www.itar-tass.com/armiya-i-opk/1674958>, (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)

²⁸ Начальник российского Генштаба - об основных задачах развития армии.
http://www.nvo.ng.ru/concepts/2014-09-12/1_oborona.html, (Letöltés ideje: 2015. 01. 24.)

- Информационные акценты новой Военной доктрины Кремля,
<http://www.sprotyv.info/ru/news/11034-informacionnyye-akcenty-novoy-voennoy-doktriny-kremlya>, (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)
- Что означает новая Военная доктрина РФ?,
<http://www.unian.net/politics/1027585-cto-oznachaet-novaya-voennaya-doktrina-rf.html>, (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)
- Итоги деятельности Минобороны России в 2014 г.,
<http://www.mil.ru/>, (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)
- Россия планирует покорить Северный полюс,
<http://www.expert.ru/about/online/>, (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)
- План деятельности на 2013-2020 гг.,
http://www.mil.ru/mod_activity_plan/doc.htm, (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)
- Стратегические ракетчики в 2015 году проведут более 100 учений,
http://www.ria.ru/defense_safety/20150111/1042049681.html, (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)
- Новые масштабы оборонных задач,
<http://www.redstar.ru/index.php/newspaper/item/20998>, (Letöltés ideje: 2015. 01. 16.)
- НАТО – наш главный геополитический противник,
<http://www.vz.ru/politics/2014/12/29/722699.html>, (Letöltés ideje: 2015. 01. 16.)
- Россия укрепит войска в Крыму, Калининграде и Арктике,
http://www.ria.ru/defense_safety/20150113/1042347601.html#14213513454814, (Letöltés ideje: 2015. 0. 16.)
- Генштаб России: американская ПРО приобретает глобальный характер,
http://www.ria.ru/defense_safety/20150130/1045024843.html, (Letöltés ideje: 2015. 01. 30.)
- Алексей Георгиевич Арбатов: Не втянемся ли в новую гонку вооружений,
http://www.nvo.ng.ru/realty/2015-02-06/1_gonka.html, (Letöltés ideje: 2015. 02. 08.)
- Грядущая война в Арктике. Миф или реальность?
<http://www.valhalla.ulver.com/f39/t18928.html>, (Letöltés ideje: 2015. 02. 20.)
- Russian Military Doctrine,
<http://www.globalsecurity.org/military/world/russia/doctrine.htm>, (Letöltés ideje: 2015. 10. 12.)
- Julian COOPER: Russian Military Expenditure: Data, Analysis and Issues,
http://www.foi.se/Documents/foir_3688.pdf (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)
- Russia's new military doctrine lists NATO, US as major foreign threats,
<http://www.rt.com/news/217823-putin-russian-military-doctrine/> (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)

- New Russian military doctrine says NATO top threat,
<http://www.washingtontimes.com/news/2014/dec/26/> (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)
- Russia's new military doctrine names NATO as key risk,
<http://www.reuters.com/article/2014/12/26/us-russia-crisis-military-doctrine>
(Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)
- Russia promotes conventional forces in new doctrine,
<http://www.bbc.com/news/world-europe-30604866> (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)
- US Commander Unsurprised by Russia's Revised Military Doctrine,
<http://www.sputniknews.com/military/20150115/1016945952.html> (Letöltés ideje: 2015. 01. 16.)
- New Russian military doctrine says NATO top threat,
<http://www.washingtontimes.com/news/2014/dec/26/> (Letöltés ideje: 2015. 01. 16.)
- New Russian Military Doctrine Labels NATO as Main Threat,
<http://www.defensenews.com/story/defense/international/europe/2014/12/28/>
(Letöltés ideje: 2015. 01. 16.)
- New version of the military doctrine On December 25, 2014 President Putin approved a new version of the military doctrine.
http://www.russianforces.org/blog/2014/12/new_version_of_the_military_do.s.html (Letöltés ideje: 2015. 01. 24.)
- Putin signs new military doctrine naming NATO as Russia's top military threat.
<http://www.news.nationalpost.com/2014/12/26/putin-signs-new-military-doctrine-naming-nato-as-russias-top-military-threat/>, (Letöltés ideje: 2015. 01. 29.)
- BARABÁS Péter: Fejlesztik az orosz haderőt.
<http://www.nepszava.hu/cikk/1044285-fejlesztik-az-orosz-haderot>, (Letöltés ideje: 2015. 01. 12.)
- Ariel COHEN: A U.S. Response to Russia's Military Modernization
<http://www.heritage.org/research/reports/2014/05/>, (Letöltés ideje: 2015. 01. 24.)
- FÜGEDI Zita: Olajozottan folytatódik az Északi-sark készleteinek feltárása.
http://www.kitekinto.hu/europa/2015/02/03/olajozottan_folytatodik_az_eszaki-sark_keszleteinek_feltarasa/#.VNL2nCxEUzqo, (Letöltés ideje: 2015. 02. 05.)
- KÁLLÓ László – DEÁK Anita: Az Északi-sark – a „versenyfutás” kezdete. 44.-45. oldal, <http://www.kfh.hu/hu/letoltes/fsz/2011-1-2.pdf>, (Letöltés ideje: 2015. 01. 28.)
- Sz. BÍRÓ Zoltán: Kis orosz válságtan, Sz. BÍRÓ Zoltán: Kis orosz válságtan, Népszabadság 2015. január 10. Hétvége 4. oldal.